

**Nederlandse Vereniging
voor Rechtspraak**

De minister van Justitie
Mr. E.M.H. Hirsch Ballin
Postbus 20301
2500 GH Den Haag

Datum: 1 december 2009
Ons kenmerk: B2.1.9./1733/RO
Uw kenmerk: 5622827/09/6
Onderwerp: Wetsvoorstel ter verruiming van de mogelijkheden tot opsporing en vervolging van internationale misdrijven

Geachte heer Hirsch Ballin,

Bij brief van 2 oktober 2009 heeft u aan de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak advies gevraagd over het concept-wetsvoorstel ter verruiming van de mogelijkheden tot opsporing en vervolging van internationale misdrijven.

De Wetenschappelijke Commissie van de NVvR heeft het wetsontwerp bestudeerd en een aantal leden van de NVvR geconsulteerd, waarna een préadvies is opgesteld. Het door de Wetenschappelijke Commissie besproken en vastgestelde advies treft u aan in de bijlage bij deze brief.

Namens het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak,
de Wetenschappelijke Commissie,

F.F. Langemeijer,
Voorzitter

Advies

inzake

concept-wetsvoorstel ter verruiming van de mogelijkheden tot opsporing en vervolging van internationale misdrijven

---

1. Inleiding

Bij brief van 2 oktober 2009, kenmerk 5622827/09/6, heeft de minister van Justitie aan de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR) advies gevraagd over het concept-wetsvoorstel¹ ter verruiming van de mogelijkheden tot opsporing en vervolging van internationale misdrijven.

Dit advies is voorbereid door een werkgroep van leden van de NVvR en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR.

2. Korte inhoud van het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel beoogt, kort samengevat, aanpassing van wettelijke bepalingen waardoor de rechtsmacht voor het vervolgen van het misdrijf genocide en de mogelijkheden voor uitlevering ten aanzien van het misdrijf genocide en ernstige oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict worden verruimd. Tevens creëert het wetsvoorstel de mogelijkheid om strafvervolging van een internationaal gerecht over te nemen.

3. Commentaar

De voorgestelde wetswijziging en de toelichting geven de NVvR aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

3.1. Algemene opmerkingen

De NVvR acht het met de minister van belang dat alle personen, ook de hier te lande verblijvende niet-Nederlanders, die verdacht worden van het misdrijf genocide daarvoor kunnen worden vervolgd. De NVvR tekent daarbij aan dat het nog de vraag is of dit doel door het wetsvoorstel naderbij wordt gebracht. Zij signaleert in dit verband een aantal - vooral praktische - knelpunten, waarop in de hierna volgende paragrafen zal worden ingegaan. Daarnaast wordt op een aantal vraagpunten gewezen, waarover de NVvR graag duidelijkheid zou verkrijgen.

3.2. Terugwerkende kracht

Voorgesteld wordt in artikel 21, derde lid, van de Wet internationale misdrijven (hierna: WIM) te bepalen dat rechtsmacht voor het vervolgen van het misdrijf genocide terugwerkende kracht heeft tot 18 september 1966. Deze wetswijziging leidt ertoe dat er ook voor de periode van 18

---

¹ Daar waar verderop in het advies wordt gesproken over wetsvoorstel en memorie van toelichting wordt bedoeld conceptwetsvoorstel en conceptmemorie van toelichting. Omwille van de leesbaarheid is er voor gekozen om niet telkens het woord "concept" toe te voegen.

september 1966 tot 1 oktober 2003 (de datum van inwerkingtreding van de WIM) rechtsmacht zal zijn om op basis van het secundaire universaliteitsbeginsel buitenlandse verdachten van het misdrijf genocide te kunnen vervolgen. De NVvR vraagt welke argumenten volgens de minister kunnen worden ingebracht tegen een mogelijk verweer in de rechtszaal dat deze wetswijziging, die binnen een tijdsbestek van enkele jaren na de inwerkingtreding van de WIM een flinke verruiming van de rechtsmacht in het geval van het misdrijf genocide betekent, strijdig zou zijn met het beginsel van rechtszekerheid van verdachten, aangezien voor het laten terugwerken kennelijk bij het opstellen van de WIM nog geen noodzaak werd gezien.

3.3. Toename aantal zaken?

In de memorie van toelichting wordt op pagina 3 verwezen naar de zogenoemde 1F-zaken ten aanzien van onder meer de genocide in Rwanda, de gifgasaanvallen in Irak en de oorlogen in voormalig Joegoslavië. De NVvR zou graag vernemen welke omvang de vervolging en berechting in Nederland zullen krijgen. De NVvR heeft de indruk dat het potentieel om een groot aantal verdachten gaat. Een deel daarvan zal zich vermoedelijk aan vervolging onttrekken door de wijk te nemen naar het grondgebied van een staat waar het risico van vervolging geringer is. Is met dit effect rekening gehouden?

De NVvR vraagt zich tevens af of er een toename van zaken te verwachten valt als gevolg van de mogelijkheden van internationale gerechten om strafzaken over te dragen aan Nederland. Is er bijvoorbeeld reeds contact geweest met het Joegoslaviëtribunaal (ICTY) en het Rwandatribunaal (ICTR), waarvan bekend is dat zij in de komende jaren de deuren zullen sluiten en wellicht al belangstelling hebben getoond voor de te verwachten mogelijkheid van overdracht aan Nederland?

3.4. Voldoende geld en menskracht

De NVvR vraagt met klem aandacht voor de financiële gevolgen van een eventuele toename van het aantal internationale strafzaken, aangezien in de praktijk blijkt dat het vervolgen en het berechten van een verdachte van een internationaal misdrijf dat strafbaar is gesteld in de WIM buitengewoon kostbaar is. De NVvR acht het een illusie te denken dat zonder aanzienlijke investeringen in menskracht (uitbreiding en kennisvergroting) hierin kan worden voorzien.

De noodzaak om gedurende een langere periode te verblijven in andere continenten voor het doen van onderzoek en het horen van getuigen en daarbij gebruik te maken van tolken die de lokale taal beheersen, kan de kosten al snel doen oplopen tot zeer hoge bedragen. Bedragen die nodig zijn om ervoor te zorgen dat voldoende bewijsmateriaal kan worden vergaard.

Daarnaast kosten dergelijke complexe internationale strafzaken buitengewoon veel tijd - mede door de omvang van dergelijke strafdossiers - voor de betrokken officieren van justitie, rechters-commissarissen en rechters. Ter illustratie: een fulltime werkende rechter-commissaris kan per jaar ongeveer drie tot vier van dergelijke complexe internationale strafzaken doen en een zittingsrechter dient voor ongeveer zes maanden uit het rooster te worden gehaald voor één internationale strafzaak. Daarnaast vergt de behandeling in hoger beroep veel capaciteit van zowel het ressortsparket als het gerechtshof; daarbij vinden in deze hoger-beroepzaken vaak opnieuw rogatoire commissies plaats. De vele uren die officieren van justitie, rechters-commissarissen en rechters voor dergelijke strafzaken nodig hebben, maken deze strafzaken zeer kostbaar.

Verder zijn voor dergelijke internationale strafzaken vaak speciale zittingszalen nodig, gezien onder meer de aanwezigheid van vaak meerdere tolken voor de verdachte en de getuigen.

Deze zittingszalen dienen ook werkelijk beschikbaar te zijn.

Daarnaast moet er geld zijn voor getuigenbescherming, waartoe dikwijls noodzaak zal bestaan in deze internationale strafzaken.

Het is gezien het voorgaande dan ook van groot belang dat voor deze complexe internationale strafzaken voldoende financiële middelen ter beschikking worden gesteld. De verwachte omvang van de groep mogelijke verdachten (zie paragraaf 3.3) is uiteraard mede bepalend voor

het antwoord op de vraag hoeveel extra investeringen nodig zijn. De NVvR zou graag zien dat hierop wordt ingegaan in de memorie van toelichting.

3.5. Beschikbaarheid tolken

Zelfs als voldoende financiën en juridische deskundigheid beschikbaar zijn, dient er ook rekening te worden gehouden met het mogelijk niet beschikbaar zijn van tolken bij het vervolgen en berechten van hier te lande verblijvende niet-Nederlandse verdachten van genocide. Er zijn bijvoorbeeld maar enkele professionele tolken Kinyarwanda - de nationale taal in Rwanda - in Nederland. De NVvR vraagt de minister om in de memorie van toelichting in te gaan op deze praktische belemmering bij de uitvoering van de wet na de voorgenomen wijziging.

3.6. Internationaal gerecht

De NVvR vraagt zich af of de term “internationaal gerecht” zoals opgenomen in artikel I van het wetsvoorstel voldoende duidelijk is en in hoeverre deze term kan worden afgebakend. De memorie van toelichting geeft vervolgens drie van dergelijke kenmerken, waaronder de “samenstelling van de staf”. Is de minister van oordeel dat de samenstelling van de staf van een internationaal gerecht (mede) bepalend zou moeten zijn voor de kwalificatie “internationaal gerecht”?

Verder valt het de NVvR op dat in de toelichting het Speciaal Tribunaal voor Libanon (hierna: STL) wordt genoemd als voorbeeld van een “internationaal gerecht”, terwijl het STL geen internationale misdrijven behandelt zoals omschreven in de WIM en overwegend Libanees materieel en procedureel recht toepast. Anderzijds wordt niet genoemd de “Extraordinary Chambers in the Courts in Cambodia”, terwijl dat Tribunaal bij uitstek internationale misdrijven behandelt en ook overigens redelijk vergelijkbaar is met het STL.

Graag zou de NVvR over bovenstaande punten een verduidelijking zien opgenomen in de memorie van toelichting. Daarbij onderstreept de NVvR nog dat internationale gerechten geen partij zijn bij het IVBPR en het EVRM en als zodanig niet aan deze verdragen zijn gebonden (zie pagina 16 van de memorie van toelichting).

Ten slotte vraagt de NVvR waarom in het geval dat een strafzaak door de Nederlandse autoriteiten wordt overgenomen van een internationaal straftribunaal gesproken wordt van uitlevering en niet van overlevering, terwijl het toch geen interstatelijke rechtsverhouding betreft (zie memorie van toelichting pagina's 18 en 19).

4. Conclusie

De NVvR is van mening dat het van belang is dat er in de memorie van toelichting duidelijkheid wordt verschaft over de knelpunten bij het vervolgen van de hier te lande verblijvende niet-Nederlanders die verdacht worden van het misdrijf genocide. Er wordt volgens de NVvR daarnaast nog te weinig informatie verstrekt over de mogelijke zaaksaantallen en de daarvoor nodige financiële middelen en menskracht.

Het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak,
Namens deze de Wetenschappelijke Commissie,

F.F. Langemeijer
Voorzitter

Bijlage: redactionele opmerkingen*Memorie van toelichting, pagina 11*

De NVvR merkt op dat halverwege pagina 11 van de memorie van toelichting wordt verwezen naar een of meer verdragsbepalingen zonder dat daarbij een artikel is opgenomen. De NVvR neemt aan dat bedoeld wordt op artikel 49, 50, 129 respectievelijk 146 in het Eerste, Tweede, Derde respectievelijk Vierde verdrag van Genève van 12 augustus 1949. De NVvR gaat er vanuit dat deze omissie zal worden hersteld, eventueel in een voetnoot.

